

L'enèsim assalt a l'IVAM

L'IVAM ha estat una vegada més víctima dels interessos polítics. L'arribada de Consueio Ciscar a la direcció del centre ha servit per tancar l'últim episodi de lluites internes dins del Partit Popular, però també ha escenificat l'enèsima intromissió en el museu més emblemàtic del País Valencià. L'IVAM enceta una nova etapa marcada per la intensa personalitat de la seua directora.

“E s compleix un vell somni de Consueio. L'IVAM i ella estaven fets l'un per l'altre.” El

conseller de Cultura de la Generalitat Valenciana, Esteban González Pons, presentava d'aquesta manera la nova directora de l'Institut Valencià d'Art Modern el passat 6 de maig. Pocs dies després, en el seu primer acte oficial, ella mateixa ho confirmava: “La direcció de l'IVAM satisfà una de les majors il·lusions de la meua vida.” El conseller i la ja directora obrien, així, una nova –i segurament intensa– etapa al museu més emblemàtic del País Valencià.

Unes setmanes abans d'aquestes declaracions d'intencions, els rumors d'un possible canvi en la direcció del centre eren creixents. Les relacions entre el conseller i l'anterior director, Kosme de Barañano, mai no han estat del tot cordials, i sembla que fins i tot Madrid estava pressionant per al recanvi. A pesar de tot, però, el nom de la substituïda ha agafat desprevingut bona part del sector artístic valencià. La majoria ho han considerat sorprenent. Altres, els més propers als cercles artístics del poder, es mostren encantats. I altres, senzillament, callen.

Però el desconcert pel nomenament només arriba fins a cert punt. El desencant públic i notori entre González Pons i la fins ara secretària autonòmica de Cultura, Consueio Ciscar (els dos caps visibles de la Conselleria), ha provocat massa maldecaps al Govern valencià. Així es dona ara eixida a un problema cada dia més urgent, sobretot després de la destitució per part del conseller de diversos càrrecs públics de la confiança de Ciscar. El cessament de Ciscar com a secretària autonòmica de Cultura i el seu nomenament com a di-

rectora de l'IVAM no només ha estat una mesura necessària per al bon funcionament de la Conselleria, sinó que també, sens dubte, s'ha presentat com una solució de consens.

Una solució que, d'una banda, permet Ciscar accedir a un càrrec llargament desitjat per ella (tot i que algunes veus properes a la nova directora apunten que la il·lusió de Ciscar per dirigir l'IVAM s'haja pogut esvaïr després de tants anys esperant-ho i després d'haver ocupat cotes més altes de poder). D'altra banda, la marxa de Consueio Ciscar a l'IVAM deixarà mans lliures al conseller per assumir íntegrament les responsabilitats de l'àrea de Cultura, moltes de les quals depenien fins ara de Ciscar. Per això, González Pons ha buscat un substitut de la seua màxima confiança. David Serra, fins ara director general de Política Lingüística i de Patrimoni Cultural, assumirà la secretaria autonòmica de Cultura (inclosa l'àrea de Política Lingüística) i es convertirà així en el càrrec de màxima confiança del conseller. Això sí, Consueio Ciscar s'emporta, amb ella, les competències de promoció exterior de l'art valencià, una de les facetes que més ha cultivat –amb millor o pitjor fortuna, depenent de les opinions– durant la seua estada a la Conselleria.

Tot aquest joc de canvis i recanvis –conseqüència última de l'enfrontament entre els partidaris de Camps i de Zaplana–, ha tornat a posar en evidència que l'IVAM continua sent moneda de canvi dels interessos polítics. Des de la seua creació, ara fa quinze anys, el museu ha viscut les conseqüències dels canvis de color polític primer i dels ajustaments interns del partit governant després. El projecte original, inspirat principalment per Tomàs Llorens, actual conservador

del museu Thyssen, va assolir ràpidament un prestigi internacional important. Per mà de la seua primera directora, Carme Alborch (1989-1993), i dels seus col·laboradors (Vicent Todolí, actual director de la Tate Modern de Londres, entre d'altres), el museu va entrar en els cercles artístics més destacats.

Aquesta línia va continuar amb el segon director, Joan Francesc Yvars (1993-1995), i també amb l'etapa de Juan Manuel Bonet (1995-2000), això sí, amb un esperit més serè i conservador. No debades, Bonet va ser el primer director de l'etapa Zaplana. Tot i afrontar una etapa de canvis, Bonet va mantenir l'originalitat i qualitat de les exposicions. L'arribada de Kosme de Barañano (2000-2004) va alçar les primeres crítiques. Tot i les lloances que s'han pogut llegir els darrers dies, el cert és que la seua arribada al museu es va entendre com un pas enrere, com una pèrdua de profunditat i d'implicació dels espectadors en els projectes expositius. D'alguna manera, la conclusió era que, en la seua obsessió per diferenciar-se de l'etapa socialista, els polítics del PP havien despullat el museu del seu tarannà original.

Però va ser molt abans que les intervencions polítiques es van començar a notar. Una de les primeres, el 1995, quan l'actual directora, Consuelo Ciscar, avalada per un Eduardo Zaplana que acabava de guanyar les eleccions al País Valencià, es va perfilar com a màxima dirigent del museu. Però les pressions d'un important nucli de treballadors del museu i de destacats sectors d'artistes valencians van esvaïr qualsevol possibilitat i es va optar per un home de consens, Juan Manuel Bonet, avui director del Centre d'Art Reina Sofia

Enmig del mandat de Bonet, precisament, van començar les interferències polítiques més descarades. Primer, el director va haver d'acceptar una exposició d'Agatha Ruiz de la Prada, esposa del director d'*El Mundo*, Pedro J. Ramírez, amb qui Zaplana mantenia molt bones relacions. Després, hauria de fer front a un dels episodis més rocambolescos que ha viscut el museu: la col·locació, i posterior destrucció, d'una escultura de l'artista valencià José Sanleón a l'espla-

Consuelo Ciscar, exsecretària autonòmica de Cultura; González Pons, conseller de Cultura, i l'exdirector de l'IVAM Kosme de Barañano, durant el nomenament de Ciscar com a directora.

nada del museu sense consultar-ho ni amb el consell rector del museu ni amb ell mateix. Aquest fet va provocar una crisi sense precedents i Sanleón va decidir destruir l'escultura, enmig de les llàgrimes de l'aleshores responsable de Promoció Cultural, Consuelo Ciscar. La situació, surrealista com poques, va acabar amb la renúncia al càrrec de Juan Manuel Bonet i amb l'arribada de Kosme de Barañano. El següent episodi seria un dels més polèmics: el tancament del Centre del Carme, un dels espais més transgressors i contemporanis de tot l'estat.

A la llarga, totes aquestes trifulgues han acabat posant en dubte l'autonomia de l'IVAM i han demostrat que el museu continua sent un dels caramels més apetitosos per als polítics. "En lloc de conferir cada vegada més autonomia, els museus continuen sotmesos a les fluctuacions polítiques", assegura Joan Francesc Yvars, exdirector del centre. "No és raonable, en els temps que estem -afegeix-, que no deixen que un director pugui fer la seua faena, independentment dels canvis polítics. Suposant, és clar, que aquest director siga una persona vàlida...". Molt més crítics, sobretot amb l'anterior director, es mostren els membres de l'associació Ciutadans per

una Cultura Democràtica i Participativa, nascuda a partir del tancament del Centre del Carme. "Del primer que ens hem d'alegrar és de la destitució de Barañano", assegura Pep Benlloch, membre de l'associació i galerista. "Ha consumat una política de baixa qualitat de les exposicions a canvi d'un increment excepcional de les despeses." "Quant a Consuelo -afegeix Benlloch-, no hem d'oblidar que s'ha dedicat a utilitzar la cultura com un espectacle publicitari buit de continguts i de costos desproporcionats."

Precisament, aquest és un dels reptes que haurà d'assumir Consuelo Ciscar com a directora de l'IVAM: dirigir un projecte amb un pressupost tancat. La resta, dependrà de l'equip de què s'envolte ("Carme Alborch ni tan sols havia dirigit cap museu quan va arribar a la direcció de l'IVAM", ha dit Ciscar en referència a la seua capacitat com a directora). En qualsevol cas, les opinions estan ben repartides: els qui pensen que el canvi de direcció pot comportar una recuperació de la modernitat que ja fa anys que s'ha perdut, i els qui pensen que aquest no només pot ser l'enèsim assalt a l'IVAM, sinó l'últim.

Rosanna Melià